

Iepirkumu uzraudzības
birojs

APSTIPRINĀTS: 21.12.2020.

Skaidrojums par iepirkuma līguma un vispārīgās vienošanās grozīšanu (Publisko iepirkumu likuma 61.pants)

Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – Likums) redakcijā, kas stājās spēkā 2017. gada 1. martā, regulējums attiecībā uz iepirkuma līguma un vispārīgās vienošanās (turpmāk – Līgums) grozīšanu ietverts 61. pantā, pārņemot *Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK* (turpmāk – Direktīva) regulējumu attiecībā uz iepirkuma līguma un vispārīgās vienošanās grozīšanu.

Minētais regulējums attiecināms gan uz līgumiem, kas noslēgti iepirkuma procedūru rezultātā, gan uz tiem līgumiem, kas noslēgti, piemērojot Likuma 9. pantā un 10. pantā noteikto līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kārtību.

Likuma 61. pants. Iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās grozīšana

(1) Iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās grozījumi ir pieļaujami, ja tie nemaina iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās vispārējo raksturu (veidu un iepirkuma procedūras dokumentos noteikto mērķi) un atbilst vienam no šādiem gadījumiem:

- 1) grozījumi ir nebūtiski;**
- 2) grozījumi ir būtiski un tiek izdarīti tikai šā panta trešajā daļā minētajos gadījumos;**
- 3) grozījumi tiek izdarīti šā panta piektajā daļā minētajā gadījumā neatkarīgi no tā, vai tie ir būtiski vai nebūtiski.**

Veicot grozījumus Līgumā, jāņem vērā, ka Līgums tiek slēgts iepirkuma rezultātā un ievērojot iepirkuma procedūras dokumentos noteiktās prasības, tajā skaitā Līguma projektā iekļautos noteikumus, kas ir bijuši zināmi visiem pretendentiem, kas piedalījušies iepirkumā un ņēmuši vērā šos noteikumus, sagatavojot savus piedāvājumus. Attiecīgi, vērtējot to, vai Līguma grozījumi ir pieļaujami, jāņem vērā gan Līgumā, gan Likuma 61. pantā noteikto.

(2) Iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās grozījumi ir būtiski jebkurā no šādiem gadījumiem:

1) grozītie iepirkuma līguma un vispārīgās vienošanās noteikumi, ja tie būtu bijuši paredzēti iepirkuma procedūras dokumentos, pieļautu atšķirīgu piedāvājumu iesniegšanu vai citu kandidātu vai pretendentu dalību vai izvēli iepirkuma procedūrā;

Minētais attiecas uz gadījumiem, kad, piemēram, pasūtītājs Līguma izpildes laikā atvieglo prasības, kuras tika noteiktas kā kvalifikācijas prasības pretendentu atlasē, maina tehniskās specifikācijas prasības vai noteikumus, kas tika izvērtēti, piešķirot punktus atbilstoši vērtēšanas kritērijiem saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma izvērtēšanā.

Piemēram, par būtisku grozījumu var tikt uzskatīta:

- pasūtītāja atļauja piegādātājam aizvietot piedāvājumā norādītos speciālistus ar noteiktajām prasībām atbilstošu kvalifikāciju ar mazāk kvalificētiem speciālistiem, kuri neatbilst nolikumā noteiktajām prasībām;

- to noteikumu maiņa, kuri tika vērtēti, nosakot uzvarētāju iepirkumā (piemēram, līguma izpildes termiņa pagarināšana);

- iepirkuma dokumentācijā ietverto darba apjomu samazināšana, ja šāda apjoma samazināšanas iespēja un gadījumi, kad apjoms var tikt samazināts, samazināmo apjomu apmērs, saturs un kārtība nav bijusi detalizēti atrunāta iepirkuma dokumentācijā.

2) ekonomiskais līdzsvars (piemēram, risku sadalījums un tos kompensējošie līdzekļi), ko paredz iepirkuma līgums vai vispārīgā vienošanās, tiek mainīts iepirkuma procedūrā izraudzītā pretendenta interesēs;

Par ekonomiskā līdzsvara maiņu liecina jebkādi apstākļi, kas padara līguma izpildi piegādātājam izdevīgāku, piemēram, atviegloti līguma izpildes noteikumi, mazākas sankcijas par iespējamiem līguma pārkāpumiem, izmaiņas samaksas noteikumos (piemēram, paredzot avansa maksājumu, kas nebija paredzēts iepirkuma dokumentācijā, vai palielinot tā apjomu, vai mainot apmaksas kārtību no pēcapmaksas uz priekšapmaksu vai izdevīgāku apmaksas kārtību (maksājot pa daļām, lai gan bijis paredzēts viens maksājums pēc visa iepirkuma priekšmeta izpildes) un citi apstākļi.

3) iepirkuma līguma priekšmetā ietver piegādes, pakalpojumus vai būvdarbus, ko neparedz sākotnēji noslēgtais iepirkuma līgums vai vispārīgā vienošanās;

Par būtiskiem grozījumiem tiek uzskatīti, piemēram, grozījumi, kuru rezultātā, izbūvējot sporta kompleksu, tiek veikta arī baseina izbūve, kas sākotnēji nebija paredzēta, vai, veicot remontdarbus izglītības iestādes ēkas 1. stāvā, puses papildus vienojas arī par remonta veikšanu 2. stāvā, ja tas sākotnējā līgumā nav bijis paredzēts.

4) iepirkuma procedūrā izraudzīto pretendentu (līgumslēdzēju pusi) aizstāj ar citu piegādātāju.

Jāņem vērā, ka piegādātāja, kuram tiek piešķirtas līguma slēgšanas tiesības, izvēle pēc būtības ir iepirkuma mērķis, līdz ar to līgumslēdzējas puses maiņa nav pieļaujama (izņemot Likuma 61. panta trešās daļas 4. punktā noteikto gadījumu).

Nav pieļaujama arī piegādātāju apvienības dalībnieka maiņa.

(3) Būtiski iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās grozījumi ir pieļaujami jebkurā no šādiem gadījumiem:

1) iepirkuma procedūras dokumenti un iepirkuma līgums vai vispārīgā vienošanās skaidri un nepārprotami paredz grozījumu iespēju, nosacījumus, ar kādiem grozījumi ir pieļaujami, grozījumu apjomu un būtību. Šādi noteikumi par grozījumiem var attiekties uz līgumcenas pārskatīšanu, izvēles iespēju izmantošanu, kā arī uz citiem iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās izpildes aspektiem;

Lai būtiski grozījumi būtu pieļaujami, tiem jau sākotnēji jābūt precīzi atrunātiem Līguma tekstā (attiecīgi arī iepirkuma dokumentācijā ietvertajā līguma vai vispārīgās vienošanās projektā). Grozījumi nav uzskatāmi par atrunātiem, ja pasūtītājs Līgumā iekļauj tikai vispārīgu norādi, ka Līgums ir grozāms, pusēm vienojoties vai ievērojot Likuma 61. pantā ietverto kārtību. Līgumā paredzētajai grozījumu veikšanas kārtībai faktiski jānodrošina situācija, kurā pretendenti vienādi saprastu iespējamās izmaiņas un objektīvi spētu noteikt ar tām saistītos riskus, ņemot tos vērā piedāvājumu sagatavošanā. Tātad pasūtītājam iepirkuma procedūras dokumentos un Līguma tekstā jāparedz:

- vai grozījumi ir iespējami;

- kādos gadījumos (ar kādiem nosacījumiem) grozījumi ir pieļaujami;
- kādā apjomā tie ir iespējami;
- kas tieši var tikt grozīts.

Piemēram, pasūtītājs atkarībā no Līguma noteikumiem un rakstura jau laicīgi var atrunāt:

1) būvdarbu līguma gadījumā – būvdarbu veicēja iespēju nomainīt pielietotos materiālus un tehnoloģiju (ņemot vērā Līguma izpildes laikā iespējamo materiālu un tehnoloģiju attīstību), norādot, ar kādiem nosacījumiem (t. sk. materiālu veidi, apjoms) un kādā veidā šī nomaiņa tiks veikta, kā tiks izvērtēts, vai materiāli uzskatāmi par līdzvērtīgiem, un kā tiks saskaņota šī aizstāšana;

2) iespējamo cenu indeksāciju, vienlaikus atrunājot cenu izmaiņu maksimālo apjomu, pārskatīšanas biežumu, gadījumus, kad cenas tiks pārskatītas, un šo gadījumu iestāšanās pierādīšanas kārtību (papildus jāņem vērā, ka saskaņā ar Likuma 61. panta sesto daļu, ja iepirkuma līgumā ir paredzēta līgumcenas indeksācija, šā panta ceturtajā un piektajā daļā minētā sākotnējā iepirkuma līguma līgumcena ir līgumcena, kas indeksēta; līdz ar to, lai šo normu varētu piemērot, līgumcenas indeksācija iepriekš jāparedz Līgumā, vienlaikus atrunājot cenu izmaiņu maksimālo apjomu, pārskatīšanas biežumu, gadījumus, kad cenas tiks pārskatītas, un šo gadījumu iestāšanās pierādīšanas kārtību);

3) gadījumos, kad pasūtītāja noteikto pakalpojumu izpildes termiņi ir saistīti ar apstākļiem, kas nav atkarīgi no pasūtītāja vai izpildītāja rīcības (piemēram, informācijas sistēmas uzlabošanai paredzēta iespēja iegūt informāciju no cita pasūtītāja informācijas sistēmas), iespēju pagarināt termiņu, ja šī sistēma nav savlaicīgi pieejama;

4) ja pastāv risks, ka visa iepirkuma apjoma realizēšanai var nepietikt finansējuma, atrunāt konkrētu darbu, preču vai pakalpojumu atsevišķi izcenotas pozīcijas, no kurām pasūtītājs varētu atteikties prioritārā secībā.

Katrā konkrētā gadījumā pasūtītājam jāizvērtē, kādi apstākļi varētu mainīties Līguma izpildes gaitā un kā tie varētu ietekmēt Līguma izpildi, jo īpaši attiecībā uz iepirkuma priekšmetu un tā apjomu, paredzamo Līguma izpildes termiņu un līgumcenu.

2) pasūtītājam ir nepieciešami papildu būvdarbi, pakalpojumi vai piegādes, kas nebija iekļauti sākotnējā iepirkumā, un piegādātāja maiņa radītu būtisku izmaksu pieaugumu, un to nevar veikt tādu ekonomisku vai tehnisku iemeslu dēļ kā aizvietojamība vai savietojamība ar jau sākotnējā iepirkumā iegādāto aprīkojumu, pakalpojumiem vai iekārtām, vai piegādātāja maiņa radītu ievērojamas grūtības;

Likuma redakcijas, kas bija spēkā līdz 2017. gada 28. februārim, 63. panta ceturtā daļa paredzēja pasūtītāja iespēju piemērot sarunu procedūru papildu būvdarbu, pakalpojumu vai piegāžu iegādei. Likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2017. gada 1. martā, šāda sarunu procedūra nav paredzēta, taču iespēja noteiktos gadījumos izdarīt būtiskus Līguma grozījumus, paredzot papildu būvdarbus, pakalpojumus un piegādes, iekļauta normā, kas regulē Līguma grozījumus (Likuma 61. panta trešās daļas 2. un 3. punktā, kā arī Likuma 61. panta ceturtajā daļā).

Konkrētajā gadījumā papildu būvdarbiem, piegādēm un pakalpojumiem ir jābūt nepieciešamiem sākotnējā iepirkuma līguma izpildei, pamatojot konkrēto vajadzību, un šādi grozījumi attiecībā uz papildu apjomu nav pieļaujami ar sākotnējo Līgumu nesaistītas jaunas vajadzības realizēšanai. Birojs vērs uzmanību, ka atbilstoši Likuma 61. panta ceturtajai daļai secīgo grozījumu summa šā panta trešās daļas 2. punktā minēto grozījumu gadījumā nevar pārsniegt 50 procentus no sākotnējās Līguma līgumcenas (*atjaunots 08.05.2020.*).

3) iepirkuma līguma grozījumi ir nepieciešami tādu iemeslu dēļ, kurus pasūtītājs iepriekš nevarēja paredzēt;

Par iemesliem, kurus pasūtītājs iepriekš nevarēja paredzēt, uzskatāmi tādi iemesli, kas cita starpā nav atkarīgi no pasūtītāja darbības un kas tam objektīvi nebija un nevarēja būt zināmi, piemēram, normatīvo aktu izmaiņas, neparedzami izpildvaras lēmumi, nepārvaramas varas apstākļi. Par iemesliem, kurus iepriekš nevarēja paredzēt, nav uzskatāmas situācijas, kas radušās neatbilstošas un nepareizas plānošanas dēļ, kā arī pasūtītāja kļūdas dēļ (t.sk. kļūdaina tehniskā projekta dēļ), kuru, pievēršot plānošanai un sagatavošanās posmam pienācīgu uzmanību, pasūtītājs būtu varējis novērst. (*atjaunots 21.12.2020*)

Birojs vērš uzmanību, ka atbilstoši Likuma 61. panta ceturtajai daļai secīgi veikto grozījumu summa arī šā panta trešās daļas 3. punktā minēto grozījumu gadījumā nevar pārsniegt 50 procentus no sākotnējās Līguma līgumcenas.

4) iepirkuma procedūrā izraudzīto pretendentu (līgumslēdzēju pusi) aizstāj ar citu piegādātāju atbilstoši komerciesību jomas normatīvo aktu noteikumiem par komersantu reorganizāciju un uzņēmuma pāreju, un šis piegādātājs atbilst paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras dokumentos noteiktajām kvalifikācijas prasībām, un uz to neattiecas šā likuma 42. panta pirmajā daļā paredzētie izslēgšanas noteikumi, kā arī tie šā likuma 42. panta otrajā daļā paredzētie izslēgšanas noteikumi, kurus pasūtītājs sākotnēji ietvēris paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras dokumentos.

Saskaņā ar Likuma 61. panta trešās daļas 4. punktu būtiski iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās grozījumi ir pieļaujami gadījumā, ja iepirkuma procedūrā izraudzīto pretendentu (līgumslēdzēju pusi) aizstāj ar citu piegādātāju atbilstoši komerciesību jomas normatīvo aktu noteikumiem par komersantu reorganizāciju un uzņēmuma pāreju, t.i., iepirkuma procedūrā izraudzītais pretendents (līgumslēdzēju puse) ir reorganizēts (Komerclikuma 334. panta pirmās daļas izpratnē) un vienlaikus ir notikusi uzņēmuma pāreja (Komerclikuma 18. un 20. panta pirmās daļas izpratnē). Proti, vienlaikus jāizpildās abiem nosacījumiem (gan reorganizācija, gan arī pāreja). Tāpat piegādātājam jāatbilst paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras dokumentos noteiktajām kvalifikācijas prasībām, un uz to nevar attiekties Likuma 42. panta pirmajā daļā paredzētie izslēgšanas noteikumi, kā arī tie Likuma 42. panta otrajā daļā paredzētie izslēgšanas noteikumi, kurus pasūtītājs sākotnēji ietvēris paziņojumā par līgumu vai iepirkuma procedūras dokumentos (*atjaunots 08.05.2020.*).

(7) Pasūtītājs publicē paziņojumu par izmaiņām līguma darbības laikā saskaņā ar šā likuma 33. pantu.

Saskaņā ar Likuma 33. pantu pasūtītājam, kurš izdarījis Likuma 61. panta trešās daļas 2. un 3. punktā minētos grozījumus Līgumā, kura līgumcena ir vienāda ar Ministru kabineta noteiktajām līgumcenu robežvērtībām vai lielāka, 10 darbdienu laikā pēc grozījumu spēkā stāšanās dienas jāpublicē paziņojums par izmaiņām līguma darbības laikā.

(8) Iepirkuma līguma un vispārīgās vienošanās grozījumiem, kas nav atbilstoši šā panta pirmajā daļā minētajiem gadījumiem, piemērojamas šajā likumā noteiktās iepirkuma procedūras.

Birojs vērš uzmanību, ka grozījumiem, kas, izvērtējot konkrēto gadījumu, uzskatāmi par būtiskiem Likuma 61. panta otrās daļas izpratnē un saskaņā ar Likuma 61. panta trešo daļu nav pieļaujami, kā arī vienlaikus nav atbilstoši Likuma 61. panta piektajai daļai, ir piemērojamas šo grozījumu (faktiski jaunās vajadzības) paredzamajai līgumcena atbilstošas iepirkuma procedūras vai iepirkuma kārtība (*atjaunots 08.05.2020.*).

Likuma 61. panta piektajā daļā paredzētie grozījumi

Likuma 61. panta piektajā daļā paredzētie grozījumi atšķiras no pārējiem šajā pantā paredzētajiem grozījumiem, jo **pieļauj izdarīt Līguma grozījumus, nevērtējot to būtiskumu.**

(5) Iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās grozījumi ir pieļaujami, ja iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās grozījumu vērtība, ko noteic kā visu secīgi veikto grozījumu naudas vērtību summu (neņemot vērā to grozījumu vērtību, kuri izdarīti saskaņā ar šā panta trešās daļas 1., 2. un 3. punktu), vienlaikus nesasniedz:

1) Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības, sākot ar kurām paziņojums par līgumu publicējams Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī;

2) 10 procentus no sākotnējās iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās līgumcenas publiska piegādes un publiska pakalpojuma līguma gadījumā un 15 procentus no sākotnējās iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās līgumcenas publiska būvdarbu līguma gadījumā.

Likuma 61. panta piektā daļa attiecas uz grozījumiem, kas izsakāmi **noteiktā finansiālā vērtībā**, piemēram, grozījumi, kas skar papildu apjomu noteikšanu vai pretēji – apjomu samazināšanu, vai līgumcenas paaugstināšanu izmaksu sadārdzinājuma dēļ. Grozījumi, kas saistīti, piemēram, ar speciālista aizstāšanu ar mazāk kvalificētu (ja attiecīga kvalifikācija tikusi vērtēta iepirkumā) vai līgumslēdzējas puses nomaiņu (ja vien tā neatbilst Likuma 61. panta trešās daļas 4. punktam), vai Likuma 61. panta otrās daļas 2. punktam neatbilstošām samaksas kārtības izmaiņām, jebkurā gadījumā atzīstami par būtiskiem un nepieļaujamiem.

Likuma 61. panta pirmās daļas 3. punkts paredz, ka Līguma grozījumi ir pieļaujami, ja tie nemaina Līguma vispārējo raksturu (veidu un iepirkuma procedūras dokumentos noteikto mērķi) un tiek izdarīti šā panta piektajā daļā minētajā gadījumā neatkarīgi no tā, vai tie ir būtiski vai nebūtiski. Tātad izdarot Likuma 61. panta piektajā daļā paredzētos grozījumus, nav jāvērtē, vai tie uzskatāmi par būtiskiem vai nebūtiskiem. Aprēķinot secīgi veiktu Līguma grozījumu vērtību, **tai netiek pieskaitīta to grozījumu vērtība, kas veikti saskaņā ar Likuma 61. panta trešās daļas 1., 2. un 3. punktu.**

Piemēram, ja pašvaldība ir noslēgusi līgumu par skolas ēkas rekonstrukciju (turpmāk – Būvdarbu līgums) ar sākotnējo līgumcenu 450 000 euro (bez PVN). Būvdarbu līguma izpildes laikā, atsedzot grīdas segumu un atklājot avārijas stāvoklī esošās konstrukcijas, radusies nepieciešamība veikt papildu darbus 80 000 euro (bez PVN) vērtībā (Papildu darbi Nr. 1) saskaņā ar Likuma 61. panta trešās daļas 2. punktu.

Vienlaikus nolemts pārvietot uz skolas ēku arī daļu mākslas skolas telpu, kā rezultātā Būvdarbu līguma ietvaros veicami papildu darbi 67 000 euro (bez PVN) vērtībā (Papildu darbi Nr. 2) saskaņā ar Likuma 61. panta piekto daļu.

Šajā gadījumā, izvērtējot, vai grozījumi atbilst Likuma 61. panta piektajai daļai, vērā ņemams tikai saskaņā ar šo normu veikto grozījumu (Papildu darbu Nr. 2) atbilstība Likuma 61. panta piektās daļas prasībām.

Visu uz šīs normas pamata secīgi veiktu Līguma grozījumu vērtība nedrīkst sasniegt 10% no sākotnējās Līguma līgumcenas piegādes vai pakalpojumu līgumu gadījumā un 15% no šīs līgumcenas būvdarbu līgumu gadījumā, kā arī nedrīkst sasniegt Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības, sākot ar kurām paziņojums par līgumu publicējams Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī (piegādes vai pakalpojumu līgumu gadījumā – **139 000 euro**, būvdarbu līgumu gadījumā – **5 350 000 euro** un Likuma 2. pielikumā minēto pakalpojumu

līgumiem, kas tiek slēgti Likuma 10. pantā paredzētajā kārtībā – **750 000 euro***). (atjaunots 21.12.2020.)

Iepriekš minētajā piemērā Papildu darbu Nr. 1 vērtība netiek pieskaitīta Papildu darbu Nr. 2 vērtībai, aprēķinot procentuālo apjomu, jo Papildu darbi Nr. 1 netiek veikti saskaņā ar Likuma 61. panta piekto daļu.

Tā kā Papildu darbu Nr. 2 līguma summa (67 000 euro) ir 14,9 % no sākotnējās līguma vērtības (450 000 euro), kā arī nesasniedz Ministru kabineta noteiktās līgumcenu robežvērtības, Papildu darbi Nr. 2 ir pieļaujami papildus Papildu darbiem Nr. 1.

Likuma 61. panta piektās daļas regulējums izstrādāts, ievērojot Direktīvas 72. panta 2. punkta regulējumu, un tā interpretācijā būtiska ir arī Direktīvas attiecīgo normu interpretācija. Līdz ar to šī skaidrojuma turpinājumā sniegtās atbildes pamatotas ar publisko iepirkumu principu ievērošanu, regulējuma sistēmisku tulkošanu kopsakarā ar citām publisko iepirkumu regulējošām normām, kā arī Eiropas Komisijas sniegto skaidrojumu attiecībā uz minēto Direktīvas normu piemērošanu.

Birojs vērs uzmanību, ka minētās normas mērķis ir veicināt efektīvu iepirkuma līgumu izpildes vadīšanu, veicot tajos nepieciešamos pielāgojumus, tajā skaitā tādus, kas saistīti ar tehnoloģiju attīstības progresa rezultātā pieejamām jaunām tehnoloģijām un risinājumiem (kas kļuvuši pieejami līguma izpildes laikā), lai nodrošinātu sekmīgāku un ekonomiski pamatotāku līgumu izpildes rezultātu. Līdz ar to nav pamata grozīt Līgumu tikai tāpēc vien, ka Likuma 61. panta piektā daļa paredz šādu iespēju, bet Līguma grozījumiem jābūt pamatotiem ar objektīvu nepieciešamību Līguma izpildei. Respektīvi, lai arī Likuma 61. panta piektā daļa ļauj nevērtēt veicamo grozījumu būtiskumu, jāizvērtē grozījumu nepieciešamība, ņemot vērā ekonomisko pamatotību, efektivitāti, Līguma kvalitātes uzlabošanu. Turpmāk skaidrojumā apkopotas atbildes uz pasūtītāju uzdotajiem jautājumiem par Likuma 61. panta piektās daļas piemērošanu. Iepriekš minētais jāņem vērā attiecībā uz visām tālāk apskatītajām situācijām.

Likuma 61. panta piektās daļas piemērošanas piemēri

1. Vai Līguma grozījumu gadījumā ir atļauts palielināt ne tikai Līguma vērtību, bet arī piegāžu vai būvdarbu apjomu, ievērojot noteikto ierobežojumu?

Piemēram, būvdarbu līgums noslēgts par 1 000 000 euro, bet pasūtītājs kvalitatīvāka rezultāta sasniegšanai nolemj esošā būvdarbu līguma ietvaros izbūvēt papildu risinājumus par 120 000 euro, rezultātā kopējā līgumcena pieaug līdz 1 120 000 euro.

Birojs norāda, ka ne no Direktīvas 72. panta 2. punkta regulējuma, ne Likuma 61. panta piektās daļas regulējuma neizriet, ka, palielinot Līguma vērtību attiecīgajās robežās, nevarētu tikt vienlaikus palielināts arī Līgumā ietvertu darbu, pakalpojumu vai piegāžu apjoms. Pretējā gadījumā nebūtu pamata norādei par to, ka, veicot grozījumus saskaņā ar Likuma 61. panta piekto daļu, nedrīkst tikt mainīts Līguma vispārējais raksturs (veids un iepirkuma procedūras dokumentos noteiktais mērķis). Tāpat arī nav secināms, ka Likuma vai Direktīvas regulējums attiektos tikai uz izmaiņām sākotnējās līgumcenas ietvaros. Līdz ar to Birojs uzskata, ka Likuma 61. panta piektās daļas regulējuma ietvaros var tikt veiktas izmaiņas Līgumā, kas paredz papildu piegāžu vai būvdarbu apjomu un līgumcenas pieaugumu. Tomēr Birojs norāda, ka, ja līgumcena tiek palielināta tādā vērtībā, ka pēc līgumcenas palielināšanas kopējā līgumcena atbilstu stingrākas iepirkuma procedūras piemērošanas sliksnim (piemēram, ja Līguma slēgšanai ir piemērota nacionālā līmeņa iepirkuma procedūra, neizsludinot to Eiropas Savienības Oficiālajā

* Šīs vērtības tiek mainītas vienu reizi divos gados.

Vēstnesī, bet Līguma kopējā summa ar grozījumiem sasniedz sliekšni, no kā tas būtu jādara), šādus grozījumus var veikt tikai tad, ja Līgums noslēgts, ievērojot noteikumus attiecībā uz līgumcenas noteikšanu (Likuma 11. pants) un nav konstatējams nodoms izvairīties no atbilstošās iepirkuma procedūras piemērošanas.

2. Vai Līguma grozījumi ir pieļaujami, ja papildu apjoms, ja tas būtu bijis paredzēts iepirkuma dokumentos, būtu ietekmējis iepirkuma rezultātu (vērtējumu attiecībā uz kādu saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma kritēriju)?

Piemēram, atklātā būvdarbu konkursā pretendenta A piedāvātā līgumcena ir 1 000 000 euro, bet pretendenta B piedāvātā līgumcena ir 1 100 000 euro, kā rezultātā būvdarbu līgums noslēgts ar pretendentu A. Tā kā pasūtītājs bija nolēmis esošā būvdarbu līguma ietvaros izbūvēt papildu risinājumus par 120 000 euro, tad kopējā līgumcena pēc papildu būvdarbu iekļaušanas līgumā ir 1 120 000 euro.

Birojs norāda, ka saskaņā ar Likuma 61. panta pirmās daļas 3. punktu, veicot grozījumus Likuma 61. panta piektajā daļā noteiktajās robežās, nav nepieciešams vērtēt šo grozījumu būtiskumu Likuma 61. panta otrās daļas izpratnē. Tā kā Likuma 61. panta piektajā daļā paredzētie grozījumi būtu pieļaujami neatkarīgi no tā, kurš pretendents noteikts par uzvarētāju, nav nozīmes vērtēt to, kādas bija pretendenta piedāvātās līgumcenas, vērtējot piedāvājumus. Līdz ar to Birojs uzskata, ka, veicot grozījumus saskaņā ar Likuma 61. panta pirmās daļas 3. punktu un piekto daļu, ir iespējams, ka grozītā līgumcena ir augstāka par citu pretendenta iepirkuma procedūrā piedāvātajām līgumcenas.

3. Vai Līguma grozījumi ir pieļaujami, ja papildu apjoms sākotnēji noslēgtajā Līgumā nav izcenots?

Piemēram, pasūtītājs nolēmj esošā būvdarbu līguma ietvaros aktu zālē izbūvēt ozolkoka parketu par 120 000 euro, taču šāds darbu veids nav paredzēts pamata darbu apjomos.

Birojs norāda, ka Likuma 61. pants paredz, ka ar izmaiņām Līgumā nevar tikt mainīts Līguma vispārējais raksturs (veids un iepirkuma procedūras dokumentos noteiktais mērķis). Līdz ar to tas vien, ka papildu darbi nav bijuši izcenoti sākotnēji Līgumam pievienotajās tāmēs, nedod pamatu uzskatīt, ka grozījumi nav pieļaujami. Ir jāvērtē, kāds ir Līguma mērķis (iepirkuma priekšmets) un vai plānotie grozījumi to pēc būtības maina. Šādi grozījumi var ietvert darbus, kas sākotnēji Līgumā nav izcenoti.

4. Vai pieļaujamo būtisko līguma grozījumu gadījumā ir svarīgi izvērtēt papildu apjoma pamatotību (objektīvi neatkarīgi apstākļi vai arī tādi apstākļi, kas ir pasūtītāja ietekmes laukā, piemēram, pasūtītāja vēlmju maiņa)?

Piemēram, pasūtītājs būvdarbu veikšanas gaitā konstatējis, ka tehniskajā projektā nav atbilstoši aprēķināti ventilācijas gaisvadu diametri (pamatojums – kļūda tehniskajā projektā, kas liedz objektu nodot ekspluatācijā), un tāpēc esošais gaisvadu apjoms, kas vēl nav izbūvēts, būtu jāaizstāj ar citu. Vienlaikus pasūtītājs ir secinājis, ka, lai arī rekonstrukcijas tehniskajā projektā nebija paredzēts mainīt aktu zālē esošo parketu, tomēr būtu vizuāli pievilcīgāk izbūvēt jaunu (pamatojums – pasūtītāja vēlmju maiņa).

Biroja ieskatā nav pamata grozīt Līgumu tikai tāpēc vien, ka Likuma 61. panta piektā daļa paredz šādu iespēju – Līguma grozījumiem jābūt pamatotiem ar objektīvu nepieciešamību, ņemot vērā ekonomisko pamatotību, efektivitāti, līguma kvalitātes uzlabošanu. Tomēr nav

jākonstatē, ka izpildās visi tie noteikumi, kas attiecas uz grozījumiem, kas veikti saskaņā ar Likuma 61. panta trešās daļas 2. punktu, tajā skaitā tādu apstākļu, kas radījuši papildu darbu vai pakalpojumu nepieciešamību, objektīva neparedzamība.

Līdz ar to attiecībā uz aprakstīto situāciju par ozolkoka parketa izbūvēšanu ir izvērtējams, kādi apstākļi radījuši šādu darbu nepieciešamību, vai šie darbi ir nepieciešami Līguma efektīvai izpildei un vai tie nemaina Līguma mērķi. Birojs pieļauj, ka, ja līguma priekšmets ir kāda objekta rekonstrukcija, tās ietvaros paredzot dažāda veida būvdarbus, grīdas seguma maiņa kā viens no šiem dažādajiem būvdarbiem nemainītu Līguma mērķi un būtu pieļaujama, ja pasūtītājs var to pamatot ar ekonomisko ieguvumu, iekļaujot jau esošajā Līgumā, kā arī rekonstrukcijas efektivitāti kopumā.

Aprakstītajā situācijā par gaisvadiem, kuru diametri nepareizi aprēķināti, Biroja ieskatā ir pieļaujama grozījumu veikšana atbilstoši Likuma 61. panta piektajai daļai.

5. Kā Līguma grozījumu gadījumā nosaka grozījumu apjomu, ja Līguma izpildes laikā notiek apjoma aizstāšana?

Piemēram, būvdarbu līguma izpildes laikā ir radusies nepieciešamība aizstāt tehnisko risinājumu, no līgumcenas izslēdzot darbus 100 000 euro apmērā un iekļaujot darbus par 100 000 euro. Vai kopējais grozījumu apjoms ir summējams un tādējādi ir 200 000 euro?

Biroja ieskatā izmaiņu vērtība aprēķināma, ņemot vērā šo izmaiņu absolūto vērtību. Taču jāņem vērā, ka grozījumu vērtība nosakāma, ņemot vērā to, vai šie grozījumi ir savstarpēji aizvietojami, t.i., vai tie attiecas uz vienu un to pašu. Piemēram, būvdarbu līgumā paredzēts būvēt ēku ar stāvvietu, taču grozījumu rezultātā stāvvietas būvniecība tiek "izņemta" no Līguma, taču tās vietā tiek paredzēts ēkai pievienot balkonu, šādas izmaiņas nav uzskatāmas par savstarpēji aizvietojamām, jo (potenciālie) piegādātāji savos piedāvājumos varētu būt piedāvājuši citas darba metodes vai risinājumus, ja iepirkuma procedūras dokumenti būtu paredzējuši, ka ēkai nebūs stāvvietas, taču būs balkons. Šādā gadījumā, ja stāvvietas būvēšanas izmaksas būtu 100 000 euro un balkona būvēšanas izmaksas arī būtu 100 000 euro, kopējais grozījumu apjoms būtu 200 000 euro.

Savukārt gadījumā, ja, piemēram, krāsošanas darbos baltā krāsa (kas paredzēta Līgumā) tiek aizvietota ar zilu, taču nemainās ne piegādātājs, ne pieejamība, ne citi faktori, tad šāda izmaiņa uzskatāma par savstarpēji aizvietojamu, un attiecībā uz šīm izmaiņām jāņem vērā tikai cenas atšķirība. Tātad, ja baltā krāsa ir izmaksājusi 1000 euro, bet zilā – 1100 euro, tad Līguma grozījumi ir šī cenas starpība 100 euro apmērā.

6. Vai Līguma grozījumi ir pieļaujami (ievērojot Likumā noteiktos ierobežojumus), ja Līguma izpildes laikā kāds no materiāliem tiek aizstāts ar lētāku materiālu? Vai šādi grozījumi (ja aizstātā materiāla tehniskie parametri ir atbilstoši tehniskajā specifikācijā izvirzītajām prasībām) ir iekļaujami Likuma 61. panta piektās daļas kārtībā noteiktajā uzskaitē? Uzskaitītajos piemēros tāmes izmaksas netiek mainītas, tomēr no izmaksu pamatotības viedokļa secināms, ka aizstātais (lētākais) materiāls joprojām atbilst piedāvājumā norādītajai vienības cenai.

- Piemēram, būvdarbu līguma izpildes laikā tiek aizstāts materiāls, kas atbilstoši tirgū pieejamai cenai ir lētāks, tomēr tehnisko parametru ziņā ir ekvivalents aizstājamam materiālam un joprojām atbilst tehniskajā specifikācijā izvirzītajām minimālajām prasībām.

- Piemēram, būvdarbu līguma izpildes laikā tiek aizstāts materiāls, kas atbilstoši tirgū pieejamai cenai ir lētāks, tomēr tehnisko parametru ziņā atsevišķos parametros ir sliktāki rādītāji kā sākotnējam materiālam, bet joprojām atbilst tehniskajā specifikācijā izvirzītajām minimālajām prasībām.

- Piemēram, būvdarbu līguma izpildes laikā tiek aizstāts materiāls, kas atbilstoši tirgū pieejamai cenai ir lētāks, bet tam ir zemāki tehniskie rādītāji, nekā autors sākotnēji izvirzījis tehniskajā projektā. Autors ir gatavs autoruzraudzības kārtībā koriģēt tehnisko projektu, tādējādi atzīstot, ka aizstātais materiāls ir atbilstošs iecerei, tāpat arī pasūtītāju apmierina aizstātais materiāls (faktiski tehniskā risinājuma maiņa).

Likuma 61. panta piektās daļas regulējuma ietvaros var tikt veikta materiālu nomaiņa šajā daļā paredzētajā vērtībā, nevērtējot attiecīgo grozījumu būtiskumu. Izmaiņu vērtība nosakāma atbilstoši maināmo materiālu izmaksām, ņemot vērā atbildē uz 5. jautājumu norādīto savstarpējās aizvietojamības principu, kā arī ievērojot iepriekš norādīto mērķi. Proti, materiālu aizstāšana ir izvērtējama no efektīvas Līguma vadības viedokļa, nepieciešamības paaugstināt Līguma kvalitāti, kā arī ekonomiskā lietderīguma viedokļa. Biroja ieskatā pamatojums materiālu aizstāšanai varētu būt jaunu materiālu pieejamība, Līguma izpildes laikā mainoties tehnoloģijām un risinājumiem, nevis vienīgi pēc paša Līguma izpildītāja ierosinātas izmaiņas saistībā ar tam vieglāk pieejamiem materiāliem.

7. Vai Likuma 61. panta piekto daļu var piemērot, paaugstinot līgumcenu izmaksu sadārdzinājuma dēļ?

Ņemot vērā to, ka Direktīvas 72. panta regulējums, kā arī Likuma 61. panta piektās daļas regulējums pieļauj līgumcenas izmaiņas noteiktu vērtību apmērā, bet neatrunā, ka šī vērtība attiecināma tikai uz izmaiņām, kas vienlaikus skar Līguma priekšmeta apjoma maiņu, Biroja ieskatā arī uz līgumcenas paaugstināšanu izmaksu sadārdzinājuma dēļ var attiekties Likuma 61. panta piektā daļa. Vienlaikus izmaksu pieaugums jebkurā gadījumā pretendētājam ir objektīvi jāpierāda (piemēram, ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem). Savukārt, ja līgumcenas pieaugums sasniedz Likuma 61. panta piektajā daļā minētās robežas, līgumcena var tikt mainīta saskaņā ar Līgumā detalizēti atrunātiem noteikumiem.

8. Vai Likuma 61. panta piektās daļas ietvaros veikto grozījumu rezultātā var tikt pārsniegta iepirkuma, kura ietvaros noslēgts līgums, robežvērtība?

Iepirkumu uzraudzības birojs vērs uzmanību, ka, veicot grozījumus Likuma 61. panta piektās daļas ietvaros, ir vērtējama situācija, kad veikto grozījumu rezultātā kopējā līgumcena pārsniedz sākotnējo robežvērtību atbilstoši kurai bija piemērojama citādāka iepirkuma veikšanas kārtība.

Piemēram, iestāde noslēgusi līgumu par būvdarbiem par 5 000 000 euro (nesasniedz Eiropas Savienības līgumcenu robežvērtību un iepirkuma procedūra netika izsludināta Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī). Objektīvu iemeslu dēļ nepieciešami papildu darbi, kuri palielina līgumcenu par 400 000 euro. No vienas puses – grozījumi atbilst Likuma 61. panta piektās daļas nosacījumiem, no otras puses – pēc grozījumiem līguma kopējā līgumcena – 5 400 000 euro - pārsniedz Eiropas Savienības līgumcenu robežvērtību. Šādā gadījumā grozījumi atbilstoši Likuma 61. panta piektajai daļai ir pieļaujami, ja sākotnējā līgumcena noteikta atbilstoši Likuma 11. pantam un nav pamata aizdomām par izvairīšanos no likuma piemērošanas.

Pierādīšanas pienākums par atbilstoši veiktu plānošanu ir pasūtītājam un tieši pasūtītājs pirms grozījumu veikšanas izvērtē grozījumu apstākļus un pamato, ka sākotnēji līgumcena noteikta atbilstoši pasūtītāja vajadzībai un tā mērķis nav bijusi izvairīšanās no atbilstošas iepirkuma procedūras piemērošanas. (atjaunots 21.12.2020.)

Piemēram, iestāde, piemērojot Likuma 9. pantu, noslēgusi līgumu par remontmateriālu iegādi par summu 41 999 euro (līguma apjoms – līdz līguma summas sasniegšanai). Šādā gadījumā veikt līguma grozījumus atbilstoši Likuma 61. panta piektajai daļai, ja pēc grozījumiem līguma kopējā summa pārsniegs Likuma 9. panta piemērošanai noteikto robežvērtību nevar, jo sākotnējā līgumcena noteikta ar mērķi nepārsniegt 9. panta piemērošanas robežvērtību, nevis atbilstoši konkrētajai faktiskajai vajadzībai. (atjaunots 21.12.2020.)

Citi noteikumi attiecībā uz Līguma grozījumiem

1. Grozījumi ir pieļaujami, ja tie nemaina Līguma vispārējo raksturu – veidu un iepirkuma procedūras dokumentos noteikto Līguma mērķi.

Piemēram, nav pieļaujams, ka pakalpojumu līgums grozījumu rezultātā kļūst par būvdarbu līgumu vai otrādi, vai preču piegādes līgums – par pakalpojumu līgumu.

2. Izmaiņu būtiskumu izvērtē un atbildību par savu lēmumu uzņemas pasūtītājs, kurš atbilstoši norādītajiem kritērijiem novērtē grozījumu reālo ietekmi uz konkurenci un to būtiskumu, ņemot vērā konkrēto situāciju, tas ir, tirgus apstākļus, piegādātāju loku, iepirkumā iesniegtos piedāvājumus, iepirkuma dokumentācijas un noslēgtā Līguma noteikumus, izpildītāja finanšu saistības, to izmaiņas u.tml.

3. Pasūtītājam jāspēj pierādīt un pamatot grozījumu pieļaujamību.

Birojs iesaka pasūtītājiem pirms grozījumu veikšanas rakstiski fiksēt izvērtētos apstākļus, norādot sava lēmuma pamatojumu, lai izvairītos no vēlākām iespējamām domstarpībām attiecībā uz grozījumu veikšanu, it īpaši Eiropas Savienības fondu vai citu finanšu instrumentu finansētos projektos, pār kuriem tiek veikta uzraudzība, ņemot vērā arī to, ka būtisku Likumam neatbilstošu grozījumu veikšana var būt pamats arī administratīvajai atbildībai.

4. Likuma redakcija, kas stājās spēkā 2019. gada 13. martā, paredz, ka pasūtītājam ir pienākums desmit darbdienu laikā pēc tam, kad stājas spēkā Līguma grozījumi, savā pircēja profilā ievietot Līguma grozījumus.

Likuma 9. panta astoņpadsmitā daļa cita starpā paredz, ka desmit darbdienu laikā pēc tam, kad stājas spēkā Likuma 9. panta kārtībā noslēgta Līguma grozījumi, pasūtītājam savā pircēja profilā jāievieto Līguma grozījumu teksts, atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai ievērojot komercnoslēpuma aizsardzības prasības. Līguma grozījumu tekstam jābūt pieejamam pircēja profilā vismaz visā Līguma darbības laikā, bet ne mazāk kā 36 mēnešus pēc Līguma spēkā stāšanās dienas.

Likuma 60. panta desmitā daļa cita starpā paredz, ka ne vēlāk kā 10 darbdienu laikā pēc dienas, kad stājas spēkā Līguma vai uz vispārīgās vienošanās pamata noslēgtu līgumu grozījumi, pasūtītājam savā pircēja profilā jāievieto grozījumi un šā likuma 61. panta otrajā un trešajā daļā minēto grozījumu pamatojums, atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai

ievērojot komercnoslēpuma aizsardzības prasības. Grozījumiem jābūt pieejamam pircēja profilā vismaz visā Līguma darbības laikā, bet ne mazāk kā 10 gadus pēc Līguma noslēgšanas.

! Birojs vērs uzmanību, ka Līguma grozījumu teksts jāpublicē neatkarīgi no izdarīto grozījumu vērtības.

5. Birojs vērs uzmanību, ka Līguma noslēgšanas un grozīšanas noteikumu neievērošana var būt par pamatu administratīvajai atbildībai saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 87. pantu, līguma slēdzējam (parakstītājam) piemērojot naudas sodu vai naudas sodu vienlaikus ar tiesību izmantošanas aizliegumu – aizliegumu uz laiku no viena līdz diviem gadiem ieņemt amatus, kuru pienākumos ietilpst lēmumu pieņemšana publisko iepirkumu un publiskās un privātās partnerības jomā vai iepirkuma līgumu, vispārīgo vienošanos, partnerības iepirkuma līgumu vai koncesijas līgumu noslēgšana. (atjaunots 21.12.2020.)

6. Ja Līguma izpildes gaitā pasūtītājs konstatē, ka Līgumā izdarīti būtiski grozījumi, kas nav pieļaujami saskaņā ar Likuma 61. panta pirmo daļu, tam saskaņā ar Likuma 64. panta pirmo daļu ir tiesības vienpusēji atkāpties no Līguma izpildes pirms termiņa, nosūtot piegādātājam rakstveida paziņojumu.